

A Fejér Megyei Hírlapnak olvasóink által legkedveltebb rovatai közé tartozik a Vélemények, viták című összeállítás, amelyben az olvasó egyben szerzőtársunk is. A nagy népszerűsége és a magvas gondolatokra való tekintettel e rovatunk ezentúl új, reméljük: könnyebben olvasható formában jelenik meg.

VÁLTOZATOK HŰSÉGRE

Hetek óta rágja már az ország azt a gigantikussá növesztett gumicsontot, amelyet a média minden eszközével az év negatív szenciójaként talál a közvélemény elé. A kiváltó okot, vagy ürügyet érdemes szó szerint földidézni: Nos, G. Nagyné Maczó Ágnes a parlament és az FKGP alelnök asszonya március 17-én azt találta mondani: „Az önök elődei, tisztelt Szekeres úr, az egykoron a magyargyűlölő Róth Manó, aki közismertebb nevén Rákosi Mátyás volt, centrumnak nevezte ki önmagát, és abból a centrumból internálta, lekulákozta és kivégeztette a fél országot.”

Nosza, följajdult erre a hazai liberális sajtó; legjelesebb élharcosai — Miklós Gábotról R. Székely Juliannán keresztül **Eörsi Istvánig** — szükségesnek látták, hogy felemeljék szavukat a „róthmanózás” (értsd: kódolva zsidózás, az antiszemitizmus szítása, az eredeti név tudatos, sanda politikai szándékú felemlegése, stb.) ellen. Lehetne hosszan tallózni a fölháborodáshullám szülte jegyzetek sokaságában, itt azonban érjük be eggyel, **Eörsi Istvánnak**, az SZDSZ egyik tórumfaktumának véleményével. Már csak azért is, mert nevezett úr nem csupán publicista, hanem A Maradjhú utcában című kötetének fülszövege szerint: „Csaknem minden műfajban otthonos: verset, drámát, kritikát, publicisztikát, tanulmányt, novellát, humoreszket ír. Kiterjedt műfordítói tevékenységet folytat: főként verset és drámát fordít, de ő ültette át magyarra Lukács György két öregkori főművét, az Esztétikát és az Ontológiát is. „Ennek ellenére nem tévesztendő össze a szintén igen sokoldalú Gáspár Endrével, akiről Déry Tibor Ítélet nincs című kötetében elismerő szavakkal emlékeznek: „Itt nyugszik Gáspár Endre, / ki Lukácsot fordította héberről vendre — szólt az akkoriban írók közt dívó sírfelirat-játéknak róla szóló strófája, ha jól emlékszem, Németh Andor tollából.” / Amielőtt beleonyolódnék **E. I.** hűség- és szellemtörténetének labirintusába, hadd idézzem az írónak a már említett fülszövegben található személyes vallomását: „A Maradjhú utca Nyugat-Berlinben leledzik, ott úgy hívják, hoby Bleibtreustrasse. /.../ A szóban forgó utcát egyébként nemcsak bájjai miatt szeretem — vonz a neve is, szeretem, hogy rám szól, követel tőlem valamit, amire nyilván képtelen vagyok, ámbár a hűség... nos, íróként a hűség problémakörével bajlódom immár évtizedek óta, ezért is kívánczok a címl oldalra ez az utcanév, hogy ne feledjem... mit is?”

Hogy segítsék valamit e könnyed amnézia tovakergetésében, hajlandó vagyok **E. I.** „róthmanózás-kritikáját” néhány percig úgy tekinteni, mint ami mögött rejlik valami, szóval komolyan venni, ezért idézem őt szó szerinti. Népszava, március 28.: „Amikor Maczó Ágnes nem is Rosenfeld Mátyásnak, hanem Róth Manónak nevezte Rákosit, akkor ezzel az általa adományozott névvel az „Erger-Berger-Sósberger” elnevezés szinonimáját alkotta meg. „Ezen a ponton kissé elbizonytalanokodtam; vajon mit alkotott meg az Akadémiai kisszótár ezzel a címszóval. „Rákosi Mátyás; ered. Róth, politikus” és mit a Magyar Larousse e másikkal: „Rákosi Mátyás tkp. Rosenfeld magyar politikus”? Nem értem... Ugyanebben a szótárban az áll, hogy Petőfi Sándor; ered. Petrovics, meg az: Toldy Ferenc ered. Schedeli ez valószínűleg kódolt szlávozás és kódolt németezés. Ilyen alapon mit kezdjek az ered. Julius és Ethel Rosenberggel, közvetlenül a nemzetiszocialista főideológus Alfred Rosenberg alatt (feltehetően szintén ered.) És főleg mit kezdjek egy igen kedves barátommal és pályatársammal, akit történetesen Róthnak hívnak (ered. Róth); mégsem emlegethetem őt Rákosiként, csak azért, hogy ne essék a kódolt németezés, magyározás vagy zsidózás bűnébe.

Továbbra is várjuk tehát véleményeiket, érveiket tartalmazó leveleiket! Ezek a lehetőségekhez képest teljes terjedelemben és változtatás nélkül fognak megjelenni itt. A véges lehetőségek miatt kérjük Önöket, hogy minél rövidebben — és minél udvariasabban, szélsőségek nélkül fejtsek ki álláspontjukat!

Sokat tűnődtem azon, miként lehetne elkerülni ezeket a csapdákat és buktatókat; bevallom, álmatlan éjszakáim is voltak miatta. Míg nem egy holdas éjszakán megjelent előttem az Úr anyaga, és azt mondá: Ne emészd magad te tanulatlan fajankó, olvass klasszikusokat, ők minden kínzó kérdésre választ tudnak adni. Lebegjen előttem mindenek fölött **E. I.** a neves író, költő, publicista és SZDSZ-es Mädchen für Alles szelleme, akitől távol állott például a kódolt grúvozás és ezért nem nevezte sohasem Dzsungasvili úrnak Sztálin elvtársat, mi több, a vita tárgyát képező Róth, Rósenfeld vagy mifene urat sem manóztá le soha holmi mongol-tatár-szittyva-besenyő-finnugor indulatoktól vezérelve, hanem jó európeér módjára megmaradt a bensőséges Rákosi elvtárs, vagy olykor a még családiasabban hangzó Apánk megszólításnál.

Megfogadván az égi tanácsot, előkerestem **E. I.** költői munkásságának néhány kódolatlan gyöngyszemét, s úgy ittam szavait, mintha a Maradjhú utcában kortyolgattam volna egy szép tavaszi délelőttön a nektárt beparásodott kriglimből...

Új Termés — Fiatal költők antológiája 1952. **Eörsi István: A szabadító (Rákosi elvtárs a magyar hadifoglyok között, 1943):** „De azon a reggelen / az erdő nem beszélt, / csak állott nesztelen / és ünnepélyesen, / csak állott boldogan, széttárta karjait, — / hatalmas, komoly fák, / őrtálló katonák/ így várták Rákosit!” No, igen — villant át rajtam a felismerés — ez kell nekünk, az egye-sült Európába tartó, szabadon gondolkodó polgároknak, nem pedig az avitt, balkáni „róthmanózás”. S faltam tovább a hőskölte-ményt: „Élni akarunk, élni! / Mi megöljük a halált, / e vérszopót! Vezessél! / Fegyvert! Vezess Apánk!” Itt már éreztem, hogy közeledik az opusz egyik legfelemelőbb, legünnepélyesebb mozzanata, amikor bölcs vezérünk, Apánk, Rákosi pájtás (ered. Róth, tkp. Rosenfeld) **E. I.** író, költő, fordító stb. avatott tolmácsolásában maga is megszólal: „Elvtársak! Az igazságért / fegyverrel harcolni szép, / De ismerjük előbb meg / az igazság fegyverét!” Mit is lehetne még e veretes szavakhoz hozzátenni? Megismer-tük...

Szeretem, ha egy történetnek jó a vége, de sajnos egy kis családost kell okoznom a Tisztelt Olvasónak. Történt ugyanis, hogy e gyönyörű költemény újraolvasása után eszembe jutott egy apróság, ami annak idején bántóan sejtette velem, hogy a mi poeta laureatusunk sem mentes némi elfogultságtól, s az „eredeti” nevek fölemlegésében nem mindig olyan harcosan következetes, mint a „róthmanózás” elítélésében. Jó, tudom, hogy ez csak egy apróság, és különben is, hogy jön II. János Pál pápa Rákosi Mátyásához...

Mindenesetre tény, hogy e jeles költő akkor eltévedt a Maradjhú utcában, s úgy vélte, hogy az eredeti név említése csak bizonyos esetekben minősíthető hangulatkeltésnek, más esetekben nem, s ezért a pápa első magyarországi látogatásakor írt fölöttébb liberális csaszuskájában fölöttébb liberális közvetlenséggel Wojtyla úrnak aposztrofálta Özsentségét, s azon zsörtölődött, hogy e haszontalan és sok kiadással járó látogatástól nem lesz olcsóbb a koton... Az **E. I.**-féle „wojtylázás” ugyan sokkal többeket érintett, mondhatnám: ütött szíven ebben az országban, mint a Maczó-féle „róthmanózás”, a különbség csak annyi, hogy az előbbi után nem indult országos hecckampány, és senki nem követelte **E. I.** visszahívását, leváltását, karóba húzását, stb.

Még csak abba a jó... Maradjhú utcába sem küldte vissza senki.

Gömöry Albert